

Ainoai i buk ani ri Korinto

Si taun ang si Paulo, Korinto katapo mang sikei a rina lava si palpal Akaia, ring ang si ri Elas. Paulo akorong nia kapo ainoai i igenen i atatai ta kalingana i Iesu si rina ang Korinto. Sikei taun kataa pasal si an abis si mang matan rina, mang keve mamaiten lava kilapo serei si kuvkuvulan ang. Asukang a kala salik a panbuk ke, asi kana atatai aro aniria, na kapa asi kana vil akorong ani kari mang keve maiten. Kata atogon lolokovo lava ani kari lomlomon ka ago ta uak an. Kapa, ani kari keve laulauan roron ka ago to rikek an. Kata atatai ta laulauan korong vap osongon ki atogon ia, na kapo mamaiten ta ki abis ia. Kapo mengen kapa ta, keve maiten kapo serei si ri vap using parik kipa tavas ani Malanganto i God ani ka saupai aniria. Kata mengen kapa ta laulauan ro i ago kuvul, na keve alilis angpetpetekai voiang a Malanganto Gogoai kapo nas ani lis ania taun a kuvkuvulan. Ka mengen kapa ta, ria kitala mat, ki tadut pok. Keve bil aongos ke, ri Korinto kita mamaiten tatana, Paulo kata alis a keve mengen roron luai si pakangai aniria, ani ki nas kana vubuk a God. Mang sikei a oring si buk ke, palpal 13, Paulo kapo akalit ta laulauan i buk vo vinga roron ani mang matan, kapo posong ia ta nia kapo aunai luai i alilis roron. Na God akorong ka lis kana vap tatana.

Mengen i angruduai ve posong ro

¹ Nau a Paulo, kag kirim i aposel le si songo si Karisto Iesu val kana lomlomonai a God. Namemlong e ke ve tungara ta Sostenes. ² Panbuk ke kana, ane si kana kuvkuvulan a God e Korinto. Si kami angtoyon ve Karisto Iesu kata vil adaus imi ania akorong. Au na kata songo imi ani mi daus aro aongos kuvul ve ri vap i mamain ta rina, nang ria kipo songo using a asan i Volava Iesu Karisto, kara Volava na kakaria kapa. ³ Roron ve marip ve nami le si God tamara na kara Volava Iesu Karisto.

⁴ Napo uli mengen i posong aro ani God singimi using a roron ang kata lis ia singimi, le si kami angtoyon ve Karisto Iesu. ⁵ Using si keve bil aongos kata la atauia imi tatana le si kami angtoyon ve nia, na milapo tauia si mengen ve nas aongos. ⁶ Asukang val kamem tutuman i akus ani Karisto kalapo sinong akit singimi lenginang. ⁷ Asukang a parik mipa inongos taun a saka alilis an le si Malanganto si pangau ke mipo atu mata velai ani aisuisul ani kana serei amalangas kara Volava Iesu Karisto, ⁸ voiang ka uli vil amadot animi tung si akamusai i taun, au na e iang ka kovek luai i pangau si mengen arikek animi, si taun ang kara Volava Iesu Karisto ka serei singina. ⁹ God kapo uli tutuman luai. Nia kata songo imi using asi kami me sinong angtunganan aro kuvul ve kana nat Iesu Karisto kara Volava.

Ka ago ta atogon tapagal an nei liuan imi

¹⁰ Keve tungag, napo aikut aro imi si asan i kara Volava Iesu Karisto ani nami aongos ka sikei palau akorong kami posong. Na e iang ka ago

ta atogon tapagal an nei liuan imi, sikei mi ago kuvul aro na ka sikei palau kami lomlomoni ve ararai. ¹¹ Using a matan vap ang si Koloe kita mela atai iau ta kapo atogon a keve anggegelai i marala nei liuan imi, keve tungag. ¹² Naka mengen amalangas imi. Arai, siksikei imi kapo antok ta, “Nau naka using a Paulo,” na mang anu, “Naka using a Apolo,” na mang anu, “Naka using a Kepas,” na mang anu ta “Naka using a Karisto.” ¹³ Sa, Karisto kana katala tapagal ang taliungai? Kita atakuk kana na Paulo kuli ngakputuk si pakangai animi? Sa, kita asing tauia nang imi ta asan i Paulo? ¹⁴ Kapo ro ta parik natapa asing tauia na mangsikei imi, sikei palau ri Kirispo ve Gaio, rilong papalik. ¹⁵ Vei nganing a mang matan kila antok ta nata asing tauia iria ta asan ig akorong, parik. ¹⁶ Io, natala asing tauia kapa iria nei lu ang si Sitepanas, sikei, ani mang matan, parik napa anguan lomlomoni an ta natala asing tauia na mang sikei kapa. ¹⁷ Using kag kirim le si Karisto parik asi me asing tauia ani ri vap, parik. Sikei, asi asoung ani akus ro akorong palau, na parik ta asi me asoung ani masam i kuli rina ke, vei kana mat kuli ngakputuk a Karisto ka nem palau.

Akuskus i Karisto kapo kitmat i God na masam kapa

¹⁸ Using akuskus i ngakputuk kapo tangis val bil i nio e talingaria kipo pasal taun a kui asikei. Sikei anira tarapo pasal si an sapang, kapo kitmat i God. ¹⁹ Using kita salik ia ta, **Naka vil apalau a masam si ri vap masam, naka aingik a nas**

si ri vap nas. ²⁰ Au, nei vang kana na igenen nas e voi? Nei vang akorong a igenen nas ani saupai? Nei a katakai i nas i taun ke, iuang kapo uli buk anggegelai? Kapo kovek! Using a God kataala akalit amalangasai luai ta nas i kuli rina kapo tanio. ²¹ Using God, si kana nas, kataala saupai ta ri vap i kuli rina ki tav angkoai si nas ania si kari keve masam akorong. Asukang a God kala asavang a vap ang kipo lomlomon ta akusku ke ri vap i kuli rina kipo sekuat ta kapo pege nio palau. ²² Tutuman, ri Iudaia kipo buk uli sulai asi kari arai ani akanangai, au na ri Elas kipo uli buk using a masam. ²³ Sikei namem, namempo akusku ta Karisto kata mat kuli ngakputuk. Ani ri Iudaia, akusku ke kapo vuk tukul asi savang, na ani ri vap i ngising kapo akus i tanio palau. ²⁴ Sikei ani vap ang God kataala songo iria, kantanem kipo Iudaia vo Elas, kilapo kinle na akusku i Karisto ta kapo kitmat i God na masam kapa. ²⁵ Using kana keve selen a God, kipo lomom anio ia, sikei kapo lakat luai ani keve masam si ri vap i kuli rina. Na kana kitmat a God, kipo lomom angau ia, sikei kapo dual soliu iria.

²⁶ Keve tungag, mi lomlomoni animi aino, si taun ang a God kata songo imi singina. Si ararai i to i kuli rina, parik ta amiang imi kipo masam, vo kipo vap dual, vo kita polok si vap asasanan, parik. ²⁷ Sikei God kataala buk a bil ang ri vap i kuli rina kipo lomom anio ia, asi kana vil amese aniria kipo nas. Na ka buk a bil ngau lik asi vil amese ani vap dual. ²⁸ Kapo buk a bil e kevkev luai e kuli rina, na bil ang ri vap kipo mirik ania, io, nang a bil ang a kuli rina kapo arai apalau ania, na e

iang ka galang suai ani bil ang ri vap kipo tun ia ta kapo bil tavirimok. ²⁹ Nambang a tukulai ina ani ka kovek luai ta sikei kame kus aminaung e matana i God, ³⁰ nia kapo tukulai i kami angtoyon ve Karisto Iesu, nang kata asereiai ani masam si God singira, na le singina, God kapo taot ira val vap korong e matana, na taralapo vap kakana, na le singina kata samui apok ira. ³¹ Asukang ani ka asukang val mengen i nei salsalik ta, **Nia kapo buk kus aminaung ka kus aminaung ta Volava.**

2

Kami lomlomon ka tung lakat kuli Karisto akorong

¹ Si kag me serei taun animi keve tungag, asi kag me mengen amalangas animi ta akus mumun ang i God, parik natapa serei ta mengen kapo amangamangal vo mengen i masam lava, parik. ² Using lenginang katala sinong a lomlomonig ta kag nas nei liuan imi ka tung si ring sikei palau a bil, Iesu Karisto, nang nia kita atakuk ia kuli ngakputuk. ³ Na si kag selen i ago kuvul ve nami, nau a igenen malum palau velai ani leng na tetek lava kapa. ⁴ Au na si kag pege na kag lau i asoung ania, parik natapa buk atokngai ania asi kami mangal ani kag masam, parik luai. Sikei asi kami arai amalangas aro ani Malanganto na kana kitmat. ⁵ Kapo asukang ani kami lomlomon ka ago ta tung an si masam si ri vap, sikei ka tung lakat kuli kitmat i God.

Masam le si Malanganto

⁶ Au na ani masam ke, namempo uli mengen tatana ani vap ang nang kilapo matukal. Parik ta matan masam i taun ke kana, parik. Ri ainoinoi i taun ke ki kovek aongos lak kuvul ve kari ta kun keve masam. ⁷ Sikei namempo uli mengen ta lomlomonai masam ang si God, nang kapo uli ago musik lik ve nia. Nang a lomlomonai ang katale saupai punuk ania le kabang le si kuli rina parik katapa serei lak, ani ka serei lak e ring malangas ani kame aminaungan ira na mang ina. ⁸ Kata kovek luai ta ring ainoinoi i taun ke kata nas ia. Using man kita nas ia parik kilapa angkoai si atakuk ani minaungan i Volava ke kuli ngakputuk. ⁹ Sikei, asukang val kita salik ia ta, **Matan bil ang a katui i mata parik katapa tun ia, na talinga parik katapa longong ia**, na parik katapa kov serei e nei vinga, nang a bil ang God kata itoitonai ania, ani vap ang ria kipo buk atutuman ia nei vingaria. ¹⁰ Au na singira, God katale asereiai ani matan bil ang singira si Malanganto ina, using a Malanganto kapo nas atutuman luai ani keve bil aongos, kana keve petek i lomlomonai ro na God kapa. ¹¹ Arai, saka igenen an kana nei liuan i ri vap kapo nas a lomlomonai e vingana i mangsikei? Nia papalik akorong si Malanganto ina. Kapo asukang palau si kana keve lomlomonai a God. Malanganto ina papalik kapo nas aro ia. ¹² Au na parik taratapa luk a Malanganto i kuli rina ke, parik. Tarata luk nang a Malanganto i God, ani tara kinle korong a keve alilis ang God kata lis ira tatana. ¹³ Keve bil ke namempo mengen amalangas tatana, parik kipa keve mengen i matan masam ang ri vap

kipo akalit tatana, parik. Kipo keve mengen i Malanganto na kata soko atulisai ania singimem. Asukang a namempo mengen ta keve mengen i Malanganto taun iria kipo atogon a Malanganto. ¹⁴ Au si igenen akorong palau, kana lomlomoni parik kapa ainak korong ani matan bil ang kapo serei le si Malanganto i God, using kapo ararai nio singina, na kapo tav angkoai si nas aniria, using man parik ta mata i Malanganto, parik kapa angkoai si kinle korong. ¹⁵ Io, nia kapo atogon a Malanganto kapo saupai aro korong ani keve bil aongos, na mang matan parik kipa angkoai si saupai korong ani kana to. ¹⁶ Arai, **si kana katala tun tuk a lomlomoni i Volava asi kana pinipini ania?** Sikei namem, lenginang namemlapo atogon a lomlomoni i Karisto.

3

Keve katakai i abis kipo angkokoai palau

¹ Au na nau, keve tungag, parik nata lapa angkoai si mengen singimi asukang val napo mengen taun iria kipo atogon a Malanganto. Sikei nata mengen val vap i pukun kipo telan si keve lomlomoni i kuli rina, val ri nat popo lik si kami angtogon ve Karisto. ² Nata alis imi ta rul i tus palau, parik ta pok tutuman, using kami po tav angkoai. Sikei kana mipo tav angkoai lak, pua! ³ Using mipo telan ta keve lomlomoni i kuli rina ke. Au na e iang man mi atogon a vinga rikek ve angkiki nei liuan imi pok, numai vanang a si? Nambang e iang a mipo telan ta lomlomoni ani bil i kuli rina, na mipo using a

keve selen si ri vap i kuli rina. ⁴ Arai aro, man a mangsikei kapo antok ta, “Nau napo using a Paulo,” na mang anu kapo kun antok ta, “Nau napo using a Apolo,” nei kana? Nambang, e iang mipo igenen i kuli rina ke. ⁵ Au aongos, Apolo kana kapo si? Au na Paulo kapo si kapa? Pua, kilongpo ngono asosokai palau nang, ani mi arai anirilong na mi lomlomon. Kilongpo abis angkoai palau, asukang val Volava kata la li dual si siksikei irilong si abis ania. ⁶ Nau nata sukal katui, Apolo kata ali laman. Sikei God, nia kata vil apolok ia. ⁷ Asukang a vo sukal ang parik, na vo ali laman ang kapa parik, sikei God, ninia papalik kapo laba na kapo vil apolok a keve bil aongos. ⁸ Nang a igenen vopo sukal na vopo ali laman ang kapa, kilongpo angkoai palau. Au na siksikei irilong ka luk kana seupok angkoai val kana avibisan. ⁹ Using namemlongpo abis kuvul ve God, au na nami ke God, kana non matang tatami, na kana lu tatami.

¹⁰ Asukang val kana roron a God nang kata alis iau tatana, natala amatung aro na kirkirangai val katakai i nas aro ani abis lu, na ani ta mang matan ki atu lu lakat kuluna. Sikei, siksikei iria ka aiveven aroron luai ta ka atung a saka lu akorong an kuluna. ¹¹ Using a kirkirangai ang kalapo matung, kapo kovek i mang sikei kame sakol ia ta mang anu petekai. Iesu Karisto, nia papalik kapo kirkirangai talupus. ¹² Au na man a mang matan ki atu lu lakat kuli kirkirangai ke ta gol, silva vo mang keve iat roron, iei, kunai vo mung palau, ¹³ kana avibisan a siksikei a katakai i abis lu ka serei e ring malangas ta kapo saka avibisan an.

Using si taun ang ka atung amalangas a tutuman ina, na kutni ka atokngai ni ani lu si siksikei a katakai i abis lu asi asereiai ani nem palau, na anu tutuman ka tung. ¹⁴ Man a mang anu kana lu kapo tung akit, ka luk seupok. ¹⁵ Na man kala ni aongos luai, kala kovek luai ta ring bil e kungana. Ninia akorong ka sapang sikei ka bil val sikei kita sangu ia pelek a kutni. ¹⁶ Sa, parik mipa malangas ta nami mipo kana lu i atailai a God, na Malanganto i God kapo ago singimi? ¹⁷ Man a mang anu ka vil arikek kana lu i atailai a God, God kapa ka kun vil arikek ania, using kana ring ipo ago na God kapo atailai, na lu ang, nami palau.

¹⁸ Mi ago ta kapau pok an animi. Man ta mangsikei nei liuan imi kapo lomon ia ta kapo igenen masam si ararai i taun ke, kapo ro ta ka nio e mataria i ri vap i kuli rina, na e iang kala igenen masam. ¹⁹ Using a masam i kuli rina ke nang kapo bil i nio e matana i God. Arai, mengen i nei salsalik kapo antok ta, **Kapo kong a mamain ta vap nas si kari lau i apupu.** ²⁰ Na kapa, **Volava kapo nas a matan lomlomonai i mamain ta katakai i masam, ta kipo keve nem palau.** ²¹ Asukang a ka kamus luai a lau i kus aminaung ta mang anu kuli rina ke, using aongos nang a keve bil ke, mipo taukai iria, ²² kantanem man kapo Paulo, Apolo, Kepas, kuli rina, to, mat, bil i taun ke, bil ani iles lak si serei, aongos a keve bil ke, mipo taukai iria, ²³ au na nami ke Karisto, na Karisto ke God.

Kana kirim i aposel

¹ Si oring ke, kapo ro ri vap ki arai korong animem ta namempo keve asosokai si Karisto, na kamem kirim asi aiveven ani kana keve lomomonai musik roron a God. ² Kana kapa, kapo mamaiten ta vopo aiveven ang, ka uli tutuman aro palau kana lau. ³ Singig, parik kapa aunai i bil lava man mipo tikon iau vo man naka tung mete saupai i rina. Nau pok kapa, napo tav angkoai si tikon pok anig. ⁴ Arai, si kag ta malangas napo kala. Vei nganing napo atogon rikek, sikei parik napa arai nia, sikei parik kapa supsupai ina ta napo igenen korong. Volava, nia papa kapo tikon iau. ⁵ Asukang a kana, mi ago ta amalak saupai an ta ring bil, aino ani taun i sausaupai, using si taun ang a Volava ka serei singina, kame tak aserei a keve bil ang kipo ago mun nei ring vong ane ring malangas. Na si taun ang siksikei a igenen ka luk kana posong ro si God

⁶ Keve bil ke kana, natala alangtongai ania val namemlong ve Apolo, ani ka angasik imi keve tungag, asi kami akalit le si kamemlong laulauan ta, "Mi ago ta pasal soliu an ani mengen i nei salsalik." Ani ka ago ta sikei imi, ka vil alava pok ia, na ka lomom alik a mang sikei. ⁷ Arai, si kana kata pokai anim, ani numai ku roron apetekai ani mang sikei? Na saka nem an nang kulapo atogon ia nang parik kitapa alis ua tatana? Au na man kapo alilis, marai sa kupo kus aminaung val parik ta alilis? ⁸ Pua! Milapo masung lenginang! Milapo tauia lenginang na milapo ago lakat luai val mamain ta tulava, na namem parik. Man milapo keve tulava tutuman, kapo ro namem

kapa, namem kun tung lakat ve nami. ⁹ Napo arai ania ta vei God kavtala atung imem keve aposel val kongato kapo kokoai palau ani mat, na kuli rina ve nei pangau aongos, ri vap ve ri angelo kapa, kilapo kalkalum ta raung suai animem asukang val nem palau. ¹⁰ Namem a keve tanio e mataria i ri vap si to i usiusing ani Karisto, sikei nami mipo vap malangas aro si Karisto. Namem, namempo malum luai, sikei nami mipo dual. Nami mipo atogon asan lava, namem namempo kovek i asan. ¹¹ Io, tung si ring vuk taun ke namemlapo mol ve mingom, namempo kovek i vakup ro, kipo bis imem, na namempo pasal pulakai kovek i lu si ago. ¹² Namemta abis amadot, ani namem angan si gese imem akorong. Si taun kipo mengen arikek animem, namempo posong aro palau singiria. Na man kipo vil akui imem, namempo patai aro animem neina. ¹³ Kipo mengen avisuk luai ani asan imem, namempo sokotuk ananap aroron. Namemlapo asukang val sugsgugan i kuli rina, na sug visuk e mataria, tung kana si taun ke.

¹⁴ Parik napa salik a panbuk ke asi vil amese animi, parik. Asi anonok animi val kag inatus vubukan. ¹⁵ Kantanem mitapo duk luai ta mamain ta katakai i akalit si akalit animi ta Karisto, lak kapo sikei palau a tamami, nang nau, using si kara angtogon ve Karisto Iesu nau nata aumata imi le si akus animi ta akus ro. ¹⁶ Asukang a napo sokotuk aro imi ta mi using aro iau si kag lau. ¹⁷ Nang a tukulai ina natala asok a Timoteo ane singimi, kag nat roron napo buk atutuman ia na kapo uli tutuman si kana angtogon ve Karisto,

ani ka alomon pok imi ta kag selen i pasal si kag angtogon ve Karisto Iesu, voiang kapo angkoai palau asukang val natala uli akalit tatana si mang keve kuvkuvulan si mang keve rina pulakai. ¹⁸ Na e iang mang matan imi kana kita lapo vangang lava, val parik ko nang namepa serei pok singimi. ¹⁹ Parik! Name serei sumasuma pok nang palau, man kana lomlomonai a Volava kapo asukang. Na taun naka serei, naka tav angkoai luai si an lomlomon ta kari keve mengen aongos a vap vangang lava ang, parik. Kag serei nang napo buk arai aro luai ta kitmat ang nang kapo saka bil an. ²⁰ Using a vainagoan si God parik kapa mengen palau akorong, sikei kapo kitmat. ²¹ Mipo buk a sa? Name serei singimi ta ue? Vo ta ngorem si selen i marip?

5

Nei kuvkuvulan ka daus

¹ Napo tapping si angakusai natala longong ia ta lau i panik kalapo ago lenginang nei liuan imi, ta mang igenen kapo rot kuvul ve mang aina si tamana. Lau rikek suke, ri vap katak ta bil arikek parik kipa kun nas ani abis ania. ² Sikei nami, mipo angalosai tatana using mipo lomlon ia ta, mipo vap roron ani mang matan, ingko? Parik. Kapo ro mi tang mamaila, na mamakus ani lau rikek ke, na mi kirikai ani vopo vil ani lau ang pelek kami kuvkuvulan. ³ Tutuman, napo tav ago kuvul ve nami e iang si pukun, sikei si malanganto ig napo ago ve nami, na lenginang natala poso punuk a saupai ani vo abis ani lau

ang. ⁴ Si asan i kara Volava Iesu, taun mipo ago kuvul, nau ve nami nang e iang si malanganto, velai ani kitmat i kara Volava Iesu, ⁵ atolongon suai ani igenen ang e kungana i Satan ani kan saupai ania, na kan vil amakas arikek luai ani pukun ina. Asukang ani malanganto ina ka sapang si taun ang a Volava ka serei singina. ⁶ Kami toroi parik kapa roron. Parik kana mipa nas ta, men yeast lik palau kapo angkoai si vil alava ani saui aongos? ⁷ Kirikai suai ania. Ani asukang, kuvkuvulan ka serei adaus pok val vuk saui tanginang kovek i yeast. Ani mila matan angan tatana si angan i Liuluai. Using Karisto, nia kapo kara sipsip ani Liuluai, na kataka mat asi asalak ani kara keve rikek. ⁸ Asukang a kapo ro tara matan angan ta saui daus tanginang. Vinga rikek kuvul ve mang matan lau rikek ka ago. Sikei tara abis a matan angan ang ta saui i vinga tutuman kovek i yeast i kapau neina.

⁹ Si kag mang panbuk nata salik animi ta, mi ago ta katak an ve keve tasimi kipo vap panik. ¹⁰ Parik natapa mengen ta ri vap i kuli rina ke kipo panik, kipo neikitung, ri vap tainau, vo mang matan ang kipo soturungai si tangatangai, parik. Using man ka asukang, parik mipa anguan atogon pangau an si ago kuli rina, using kipo duk. ¹¹ Sikei, si panbuk ke kana napo mengen ta, man a mangsikei kapo posong pok ia ta kapo tasimi, na kapo panik, kapo neikitung, kapo soturungai si ri tangatangai, kapo mengen arikek ani mang vap, katakai i inum laman nio, na katakai i tainau, igenen lau rikek asukang ke, ago luai ta angkatakai an ve nia. ¹² Using, name saka

mamaiten aro an ta saupai ani vap i komo? Au, na vap ang nang milapo ago kuvul ve ria, sa, parik mipa buk saupai aniria? ¹³ Riria e komo, God ka saupai aniria. **Mi kirikai suai ani igenen rikek ang pelek a liuan i kami ago kuvul.**

6

Ago ta sang taun ani vap i komo ta kami keve mamaiten

¹ Kapo saka bil an ta, mangsikei imi ka atogon vinga maiten ani tungana, na kalapo sang taun iria e komo vap tav lomlomon, ani kian tikon a mamaiten ang, na parik kalapa pasal taun a vap daus? Napo aunai mamakus! ² Parik mipa malangas ta, ri vap daus ki posong saupai lak ani kuli rina aongos ke? Au, na man mila saupai ani kuli rina aongos ke, sa, parik mipa ro angkoai si poso saupai ani keve bil lik luai? ³ Au sa, parik mipa malangas ta, tara an poso saupai lak ani ri angelo? Au na man vanang asukang, matan mamaiten lik asukang, pua, kapo ro tara poso saupai ania kuli rina si to ke. ⁴ Asukang a man mipo ro angkoai si poso saupai lakat kuli keve mamaiten i to ke, marai sa mipo buk atung ani vap i komo, asi kari poso saupai ani kami keve mamaiten, vap ang kipo kovek luai i asan nei kuvkuvulan? ⁵ Ka ago! Napo posong ia asukang ke, ani mi mese singina. Sa, kapo kovek ta igenen e liuan imi, nia kapo atogon masam angkoai si poso saupai ani keve mamaiten i tasina? ⁶ Sikei, kalapo asukang ke. Ngonong angtasimal lomlomon, kilonglapo sang taun a vap tav lomlomon ta

karilong keve mamaiten, ani kian vil akorong irilong. Sukana parik kapa korong. ⁷ Mitala uak alava luai, using kana mipo pasal taun a katakai i saupai, na kapo igenen tav lomlomon kapa. Sikei, ka ro asukang ke, mi lomom suai ani saka rikek an, na man kita luk palau kami bil si selen i kapau, lomom suai aniria. ⁸ Sikei, kami lau ta nami akorong pok, mipo kapau, na mipo bil arikek nei liuan i kami angtasimal. ⁹ Au sa, parik mipa nas lak ta, vap ang kipo tav korong kian tav luk lak ani kari sinsinongan si kana vainagoan a God? Mi ago ta kapau pok an animi. Vap ke kipo panik, na kipo soturungai si tangatangai, kipo putuk osongon, na kipo vil a matan lau po mamaila ta tauan ane si mang tauan, ¹⁰ kipo ainau, kipo mata, kipo inum laman nio alava, na kipo pege arikek ani mang vap, na kipo luk palau a bil si mang anu. Ria aongos ke kana, parik luai kianpa luk kari sinsinongan si vainagoan ang si God. ¹¹ Mang matan imi kitapo dokot si keve laulauan suke aino. Sikei, God kana lenginang kataala asing adaus imi, ani nami milapo kakana. Milapo korong kapa e matana i God si asan i kara Volava Iesu Karisto, na Malanganto ina i kara God.

¹² Kupo antok ta keve bil aongos kupo saupai ania. Sikei keve bil aongos parik kapa tutuman ta kipo angkoai si pakangai aro anim. Kupo antok ta keve bil aongos, numai kupo saupai ania. Sikei, nau, parik luai napa atolongon ta mang sikei a ring bil ani kame saupai anig. ¹³ Mipo antok ta pok ani nei vinga, na nei vinga ani pok. Sikei, God lak ka vil suai anirilong aongos. Pukun ira,

parik taratapa luk ia asi me panik, parik. Asi auru kani Volava, na ani Volava ka ago singina. ¹⁴ God kata tak atadut a Volava pelek a mat, na ka kun tak atadut kapa ani pukun ira ta kitmat ina. ¹⁵ Parik mipa malangas ta pukun imi kapo keve palpal i pukun i Karisto? Sa, naka luk a keve palpal i pukun i Karisto, ani ka ago kuvul ve aina panik? Ka ago luai! ¹⁶ Parik mipa nas ta man a iuang kan ago kuvul ve aina panik, kilonglapo sikei palau? Val mengen ang i nei salsalik ani ri angkisnganan ta, **Nang a ngono pukun ang kilongmela sikei palau.** ¹⁷ Sikei iuang, man kitala got kuvul ia ve Volava, nang kilonglapo sikei palau ve nia si malanganto. ¹⁸ Mi sip suai luai ani lau i panik. Mang keve lau rikek ri vap kipo abis ia, kapo vil arikek a mang matan bil i kulit palau akorong. Sikei, iuang vopo vil ani rikek asukang kapo vil arikek a pukun ina pok. ¹⁹ Parik mipa nas ta pukun imi kapo lu i atailai si Malanganto Gogoai, nang singimi? Iuang nang a God kata alis imi tatana? Nami parik milapa anguan kakami pok an, ²⁰ using kata la samui apok imi ta samui kapo lakat luai. Asukang vang a mi amaus a God ta miminaungan i lau mipo abis ia ta pukun imi.

7

Lau i osongon

¹ Au ani keve bil ang mita salik taun iau tatana, kapo ro ta tauan ka ago ta ago kuvul an ve aina. ² Sikei, using a matan lau i panik kipo ago, e iang kapo ro ta siksikei a tauan ka atogon kana

aina akorong. Au aina kapa, ka kun atogon ani kakana ta kun tauan akorong. ³ Ani tauan, kapo ro ka apunuk aro kana kirim i osongon taun kana aina, na aina kapa ka kun abis ania asukang taun kana tauan. ⁴ Using a aina volapo osongon ang, ninia akorong parik kapa anguan saupai an ani pukun ina, sikei kana tauan. Kapo asukang palau si tauan, ta nia parik kapa kun saupai pok ani pukun ina, sikei kana aina. ⁵ Ngono angkisnganan, kilong ago ta tubat pok an ani pukun irilong si ago kuvul. Sikei, man nganing kilongpo buk alal tapai si mang keve taun, using asi karilong sokotuk aro tapai, na kilongtala ainak kuvul, nia kapo ro. Sikei, e mung ina palau kilongla ago kuvul pok, ani ka ago na Satan kame aminok irilong si karilong ngau na kilong putuk karilong osongon. ⁶ Si kag posong ke, napo ainak ani ago apetekai tapai, parik ta saupai asi using. ⁷ Kag vubuk ta ri vap aongos ki ago asukang val nau, sikei God katala lis ira siksikei ta kara keve alilis angpetpetekai.

⁸ Au na kag mengen aniria kipo mole luai lak, na ri mainang, ta man kipo angkoai si ago val nau, kapo roron. ⁹ Na man kipo tav angkoai si saupai akit aniria, kapo ro ki osongon. Using osongon kapo ro ani nau nini taun a rikek. ¹⁰ Au na aniria vap ang kilapo osongon, napo alis a mengen ke, sikei parik ta nau napa alis ia, Volava. Na kapo asukang ke. Aina ka ago ta sip an ani kana tauan ipo osongon. ¹¹ Au na man a aina katala abis a lau ang, ka ago palau tav osongon, vo ka pasal taun pok kana tauan, na kilong osongon aro pok. Na tauan ka ago ta kirikai an ani kana aina ipo

osongon. ¹² Au na ani mang matan ang, napo mengen taun iria asukang ke. Nau napo mengen, parik ta Volava. Man ta mang tasira katale osongon na kana aina kapo tav lomlomon, sikei kapo uruk lak asi karilong osongon kuvul ve kana tauan, tauan ang ka ago ta kirikai an ania. ¹³ Au na man a aina, kana tauan kapo tav lomlomon, na tauan ang kapo uruk lak asi karilong osongon kuvul aro, aina ang ka ago ta kirikai an ani tauan ang. ¹⁴ Using nang a tauan vopo tav lomlomon ang, kalapo daus le si lomlomon si kana aina. Na aina tav lomlomon ang kalapo daus le si kana tauan. Man parik kapa asukang ke, kami inatus parik kilapa daus, sikei kana kipo daus. ¹⁵ Sikei, man a tauan vo aina tav lomlomon kala papelek a kisngana, atolongon ia. Si oring asukang, anu vopo ago lak ang, man kapo aina vo man kapo tauan, kapo kalakala palau. Ago si marip, nia na selen ang God katale songo ira taun ia. ¹⁶ Arai, numai aina ang, vei nganing kuvpo angkoai si ku vil ato kam tauan. Na numai tauan ang, vei nganing kuvpo angkoai si ku vil ato kam aina.

Ku ago si to ang God katale songo ua singina

¹⁷ Sikei kantanem, siksikei a igenen, kapo mamaiten ta ka uli ago si to ang, God katale songo ia singina, voiang a Volava kapo buk ia asi kara to tatana. Kana na saupai ke, natala kun amatung ania si keve kuvkuvulan aongos. ¹⁸ Man kutapo igenen lamutan na songo si God kala serei singim, ago ta pakut an ani kam lamut. Man kutapo igenen tav lamut na kana songo kala serei singim, ago ta buk an ani ki lamut ua. ¹⁹ Using lamutan

kapo bil palau luai, au na tav lamut kapo kun bil palau luai kapa. Sikei, usiusing aro ani kana keve asok a God, nia kapo bil tutuman luai. ²⁰ Kapo ro ta siksikei ka ago akit si to ang katapo to tatana aino si taun ang a God kata songo ia singina. ²¹ Man a God kata songo ua si kuvtapo mangsikei a asosokai palau, ku ago ta mamakus an si oring ang. Sikei, man kapo atogon a selen asi kam serei akala, abis using ia. ²² Using man ta sikei katapo asosokai palau aino, na God kala songo ia asi kana angtogon ve Volava, e iang kalapo igenen kalakala ke Volava. Asukang palau si iuang man katapo kalakala aino, tung si songo ke kala serei singina, nang kalapo asosokai si Karisto. ²³ God katala samui apok imi ta samui kapo lakat luai, asukang vang na mi ago luai ta serei an a asosokai si kuli rina ke. ²⁴ Keve tungag, kapo ro ta siksikei a igenen ka tung akit si tutungan ang a God katala songo ia singina.

Ri vap mole ve ri mainang

²⁵ Ri vap po mole luai ang, parik nata lapa luk ta ring asok le si Volava aniria. Sikei, naka mengen asukang ta kakag ta lomlomonai akorong, asukang val igenen tutuman using natala kun luk ani ngorngorem ang si Volava. ²⁶ Napo arai ania ta, using a mamaiten i taun ke, kapo ro mi tung aro palau si tutungan ang kana mipo tung singina. ²⁷ Man kulapo osongon kana, ku ago ta gule ring an asi kam luang ani kam osongon. Au na numai, parik kupa osongon lak, ago ta gule aina an si kam osongon. ²⁸ Sikei, man a tauan kala osongon, nang parik ta rikek nang. Au na man a

aina mole tanginang ka kun osongon, parik kapa kun rikek. Sikei, ria ki buk osongon, ki duai lak a mamain ta mamaiten miang pulakai si to ke, nambang asukang a napo mengen akokos imi ani mi ago ta ngau an singina. ²⁹ Keve tungag, sa napo mengen tatana, taun ke kalapo kudik. Au na le si taun ke na aliu ane no, ria kipo atogon aina, kapo ro ki ago val kipo kovek i aina, ³⁰ na ria kipo tangis, ki natok aro palau val kapo kovek i bil asi tangis using. Au na ria kipo uruk, kapo ro ki kun ago asukang palau val ria kipo tav uruk. Au na ria kipo samui bil asi atogon, ki ago akorong palau val kipo kovek i bil i atogon. ³¹ Au na ria kipo teng abis e ke kuli rina, ki ago asukang val parik kipa teng abis. Using a matan avibisan na ararai i kuli rina ke ki kovek lak. ³² Kag vubuk ani mi kalakala si uli telan ta bil miang. Igenen kapo mole, kapo uli telan ta keve avibisan ani Volava, ani ka saka auruk aro an ania. ³³ Sikei, igenen volapo osongon ang, kapo uli telan ta keve bil i kuli rina ke, ani ka saka auruk aro ani kana aina. ³⁴ Asukang a kana lomlononai uruk kalapo tapagal. Au, aina tav osongon vo aina mole tanginang, kapo buk uli telan ta keve avibisan ani ka auruk a Volava. Na kana atutung ta, ka daus aro na pukun ina, kuvul ve malanganto ina kapa. Sikei aina volapo osongon ang, kapo uli telan ta keve bil i kuli rina ke, ani ka saka auruk aro ani kana tauan. ³⁵ Napo posong palau ia asukang, ani kami ago roron, na parik ta asi me atakun vo teng akit animi, parik. Sikei, asi atulisai animi ta selen roron, asi paskak kuvul ve Volava na ago ta tapagal an.

³⁶ Au na man ta mang igenen kapo atogon a aina mole tanginang voiang kita pala ia ani ka osongon tatana, na kapo arai ta lau ang kapo vil ia taun a aina ke parik kapa korong, na kalapo matukal angkoai si osongon, kapo ro kilong osongon. Parik kapa rikek. ³⁷ Sikei, man kapo kovek i oring kapo sunggil ia asi kana osongon, na kapa, kapo angkoai si saupai aro ani kana vubuk, au na man katala lomlomonai ta ka tav osongon ta aina tanginang ang, sukana kapo ro palau. ³⁸ Asukang vanang ta iuang volapo osongon kapo vil a lau ro, na man kata tav osongon ania, kala bil aroron luai.

³⁹ Aina kalapo osongon, saupai i osongon kalapo got kuvul irilong ve kana tauan si keve taun aongos. Sikei, man kana tauan kala mat pelek ia, aina ke kalapo kalakala si osongon ta mang anu, man kapo buk osongon pok, man a tauan ang kapo kun igenen angtogon ve Volava. ⁴⁰ Sikei, si kag ta tikotikon akorong, aina ke ka aunai i uruk alava, man kata ago akorong palau tav osongon. Singig, napo lomon ia ta napo luk a mengen ke le si Malanganto i God.

8

Amalmalangasai i pok

¹ Mengen ke ani ri pok voiang kitala vil alilis tataria serei si ri tangatangai, tara aongos tarapo atogon a men nas. Mi aiveven vei nas ke ka asereiai ani laulauan i vangang lava, sikei vinga i buk ani mang vap kapo itoiton ira, asi kara polok.

² Man ta mang igenen kapo lomon ia ta, nia kapo

igenen nas si kana ararai, na kapo nas a mang bil, e iang kapo tutuman ta parik kapa atogon nas voiang kapo ro luai ta ka atogon ia. ³ Sikei igenen ang kapo buk a God, God kapo nas ia. ⁴ Kanat, ani angan si matan pok ang kitala vil alilis tataria serei si ri tangatangai, tarapo nas ta tangatangai si kuli rina ke kapo nem palau luai, na tarapo nas kapa ta kapo atogon a sikei palau akorong a God, na kapo kovek i mang anu. ⁵ Using kantanem man kipo kin a mang matan god e metekuku, vo ane kuli vunep, val keve god miang kipo ago kuli rina na ri volava, ⁶ sikei singira, tarapo nas ta sikei palau a God kapo tamara, na nia kata asereiai ani keve bil aongos na kapo tukulai i kara to. Kapa, kapo sikei palau a Volava, nang a Iesu Karisto, voiang a mamain ta bil aongos kita serei singina, kuvul ve kara to, aongos kapo tukulai ina singina.

⁷ Au sikei, nas ke parik kapa ago si ri vap asip. Mang matan vap, using kita lapo katak ta tangatangai, kipo angan a pok i alilis si ri tangatangai val kipo nas ia ta ila alis. Au using a ngau ang kapo ago e vingaria, kapo vil arikek luai aniria. ⁸ Pok kapo tav angkoai si vil ani God ta ka buk ira. Man parik taratapa angan, na man tarata angan a pok ang, tara kovek i saka ro an ka petekai. ⁹ Sikei, mi aiveven aro ta kami tungtungan i kalakala ka ago ta bil an val tukul asi savang ta ri vap ngau. ¹⁰ Using man ta igenen kala arai ta numai igenen po atogon ani nas ke ta kupo matan angan nei lu i soturungai si tangatangai, sa, parik kalapa kun takaring a vingana man kapo ngau a saupai i vingana, ani ka kun angan si bil ang kitala alilis serei si

tangatagai tatana? ¹¹ Pua, tasira vopo ngau lik ang, nang a Karisto kata mat bat ia, kalapo puka si kam nas. ¹² Asukang a taun ang mipo abis a lau rikek ang ani keve tasimi, milapo vil amapolok a saupai po ngau ang e vingaria, na si lau ang palau mipo abis a rikek ang ani Karisto. ¹³ Au kapo asukang vang ta, man a saka pok an napo angan ia, kapo tukulai i kana uak a tasig si rikek, nala ago luai ta angan ania asikei, vei nala uli tukulai i kana uak.

9

Roron kapo atogon ia val aposel

¹ Au si napo tav kalakala kana? Sa kana, nau parik ta aposel? Sa, nau parik nata lapa arai tapai ani Iesu kara Volava? Au, na nami ang nang, parik ta uai i kag avibisan ani Volava? ² Kantanem nata tav aposel si mang matan vap pulakai, si tutuman ina napo kami aposel kana. Using nami, mipo akanangai i kag kirim i aposel si Volava.

³ Kag ngenget vanang aniria vap po sinong asi tikon ang anig. ⁴ Sa, parik namempa atogon a roron si angan na inum kapa? ⁵ Sa, parik namempa atogon a roron si osongon ani aina lomlomon, ani ka auai kuvul ve namem, val mang keve aposel, na keve tasina i Volava, au na Kepas? ⁶ Kapo sa kana? Vei namemlong papalik nganing ve Barnabas, kapo mamaiten ta namemlong uli abis asi vil aro ani kamemlong ago? ⁷ Saka katakai i visvis an kapo seupok pok ia ta kana kapkap akorong? Saka igenen, kata sukal kana matang vaen, na kapo tav angan si uai ina?

Si kapo dual ta aiveven sipsip palau, na kapo tav luk si rul i tus iria? ⁸ Sa, napo pege kana lakat kuli ararai si ri vap? Io, kapo asukang, sikei nei sausaupai kapa, kapo kun mengen ta sikei a oring ang palau. ⁹ Arai ania nei salsalik si saupai si Moses ta, **Ago ta ngaungaubat an ani nguruna i bulumakau si taun kapo kokopiek a pauk i kon.** Au, sa kana? God kapo aunai i lomlomonai alava ani ri bulumakau papa? ¹⁰ Mengen ang kapo posong ia animem nang, ingko? Io, kita salik ia animem akorong, using a igenen vopo kedek roe ang, na vopo kaming ang kilongpo abis velai ani lomlomon ta kilong luk kapa karilong palpal i uai i matang. ¹¹ Au na namem, man namemtala sukal a katui roron i Malanganto e nei liuan imi, sa, kapo miang luai animi, si alis animem ta bil angkoai si pukun imem, val nang kapo uai i kamem avibisan? ¹² Au, man katala ro ani mang matan vap si luk ani papakangai asukang ke le kungami, kapo tav korong animem si luk ania si sa? Using namemta pakangai alava luai animi.

Kamem roron si luk ani papakangai katapo ago, sikei parik namemta lapa luk ia, using namemta patai animem. Ani ka ago na lau asukang ka tutubat a akus ro i Karisto. ¹³ Nei kana? Parik mipa nas ta ria kipo telan si keve avibisan i nei rina i atailai, ki angan si saka keve pok an nei rina i atailai? Na ria kipo telan si avibisan i pata ipo sula, ki kun angan kapa si potokan i avibisan ang. ¹⁴ Asukang palau luai, Volava katala asok ta riria kitapo telan si avibisan i asoung ani akus ro, ki angan si oson i abis ang.

¹⁵ Sikei nau, kapo kovek luai ta sikei i keve bil suke natala luk ia kuli kag roron. Si taun ke kapa, parik napa salik a keve mengen ke, asi kami vil ani keve bil roron ke anig, parik. Pua, kata ro anig ta natala mat, ani ta mangsikei kame luk suai ani tukul i kag aminaung. ¹⁶ Arai, man naka akus ta akus ro, nau akorong parik napa atogon bil asi kag me toroi kuluna, using napo abis palau using a asok ang, pua tatag, man parik napa akuskus ta akus ro. ¹⁷ Arai ania, man kapo kakag akorong ta vubuk si akus ta akus ro, nala luk samui. Sikei man parik kakag ta vubuk, nang palau nalapo abis palau using a kirim ang. ¹⁸ Au nei vanang kag samui? Kag samui kana palau ta, naka akuskus ta akus ro na ka kalakala kovek i samui, na ani naka ago kapa ta me atogon ani keve roron kuli kag tung ani akus ro.

¹⁹ Tutuman luai ta, nata kalakala pelek a ri vap aongos, sikei nata ainak pok anig, asi kag asosokai palau luai si ri vap aongos, asi kag but korong ani petau duk taun a Karisto. ²⁰ Si kag ago kuvul ve ri Iudaia, nata lau luai val ri Iudaia akorong, asi kag but korong ani ri Iudaia. Io, si kag ago kuvul ve ria vap ang kipo usiusing saupai, nata bil luai val igenen using saupai, kantanem nau akorong parik napa ago neite mang sikei a sausaupai i pukun, sikei si oring suke asi kag kun but kapa aniria kipo usiusing saupai. ²¹ Si kag ago kuvul ve vap ang kapo kovek i saupai ka teng akit iria, nata ago val igenen kapo kovek i saupai e kuluna. Tutuman, si saupai si God parik napa kalakala singina, sikei ani Karisto, kana saupai napo using ia. Io, nata ago asukang ani naka kun

but kapa aniria saupai kapo tav teng aniria. ²² Si kag ago kuvul ve vap po ngau lik ang, nata ago val napo igenen ngau palau, asi kag but ani vap po ngau lik ang. Nata siang nei mamain ta laulauan i ago si ri vap aongos, ani le si mang keve laulauan asukang suke, kala pakangai anig asi vil ato ani mang matan. ²³ Io, keve laulauan i abis ke, natala telan aongos tatana ani akus ro, ani naka kun luk kapa ani kag potokan i tauia ina.

²⁴ Au si parik lak kana mipa nas ta vap duk kipo angasangai si sang i angkaul, na ring sikei palau a igenen ka luk seupok? Nami, kapo ro mi kun sang aro asukang si kami luk ani seupok ang. ²⁵ Au, na ani petau po ago ang nei gulang ang, siksikei iria kapo dual akitmat aro ta ka usausa na pukun ina, asi kana luk seupok, nang a seupok si tamit sumasuma palau ang. Sikei tara, tarapo sang asi luk ani seupok ang ka tokos asikei. ²⁶ Nau, parik natapa sang inuinu palau, parik. Si kag gulang i so aro ta kunga, parik natapa so malu palau luai, parik. ²⁷ Sikei, nata kun atokngai ani pukun ig ani ka koi a visvis, si oring suke ta, naka ago ta akusku ani mang vap ta akus ro, na nau akorong nala tav teng ani seupok ina.

10

Mi sip taliung a soturungai si ri tangatangai

¹ Using napo misag, keve tungag, animi si vongvong ani oring ke ta, keve tamara aino, ria aongos kita pasal using a kuku ang, ria aongos kitan paputuk a laman ang, ² na ria aongos, kita serei angtogon ve Moses si asing tauia ang si kuku

na si laman. ³ Na riria aongos, kita angan kuvul a sikei a matan pok palau i Malanganto, ⁴ na riria aongos kita inum kuvul kapa si sikei palau a laman i Malanganto. Using a iatsinong ang kita inum singina, na kapo auai ve ria, kapo iatsinong i Malanganto. Na iatsinong ang nang Karisto. ⁵ Sikei vap miang iria, God parik katapa maramarak aniria. Arai ania si keve matmat iria kala oro angraling nei ring varasai palau. ⁶ Keve bil suke kitala serei, ani tara luk malangas singina, ani tara ago ta mangal an ani keve bil rikek val ria. ⁷ Mi ago ta soturungai an si tangatangai, val mang matan iria, asukang val nei salsalik kapo antok ta, **Ri vap kita vil matan angan na ki tapasuk asi kari mikamika.** ⁸ Tara ago kapa ta usiusing an ani laulauan i panik, val mang matan iria kitapo abis ia. Si sikei a taun akorong palau, 23,000 i ri vap kita puka. ⁹ Tara ago kapa ta atokngai an ani Volava, val mang matan iria kitapo abis ia, na kita puka si kene. ¹⁰ Na mi ago ta mengen miang an, val mang matan iria kitapo abis ia, na vo galang kata galang suai aniria. ¹¹ Keve bil ke kana kata serei singiria aino, asi alolokovo ani mang matan, na kita salik ia asi pinipini anira, kana tarapo ago si taun ke, kalapo akamusai i taun. ¹² Asukang a man ta mangsikei kapo lomon ia ta, kapo tung akit, ka aiveven vei nganing kala uak. ¹³ Saka matan amil an kapo serei singimi si taun ke, nia palau kata serei si vap aino. Au na God kapo atutuman. Parik kapa ainak ta amil ka laba ani kami dual, sikei man a amil ka serei, ka itoiton kami selen asi kami sip suai ania, na mian tung akit singina.

¹⁴ Asukang, keve tungag ro, kana mi sip taliung a laulauan i soturungai si ri tangatangai. ¹⁵ Napo mengen kana taun a ri vap kipo lomlomoni tapalas. Nami akorong, mi kalakala kag mengen. ¹⁶ Au si kavi ang tarapo uli posong atauia ania, parik nang tarapo sikei palau kuvul ve rangai i Karisto singina? Au na saui ang tarapo uli tevetevak ania, parik nang tarapo sikei palau kuvul ve pukun ina i Karisto singina? ¹⁷ Sukana kapo ring sikei palau a saui, na asukang tara, tarapo miang, sikei tarapo sikei palau a pukun, using tara aongos, tarapo angan kuvul si sikei a saui ang. ¹⁸ Mi arai ani laulauan si ri Israel. Vap ang kipo angan a pok i sula ang serei si God, e iang kipo sikei palau a pukun. ¹⁹ Napo mengen kana ta sa? Ta alilis ang kipo lis ia serei si ri tangatangai kapo bil lava, vo ri tangatangai akorong ria kipo bil lava? ²⁰ Parik! Sikei napo mengen ta keve alilis ang kipo alilis tataria, kitala alis ri ingua tatana nang, na God parik. Napo misag luai ani mi sikei palau kuvul ve ri ingua. ²¹ Kapo tav angkoai luai ani mi inum nei kavi si Volava, na kavi si ingua kapa. Kapo tav angkoai luai ani mi angan kuli pata si Volava, na pata ipo angan si ri ingua kapa. ²² Sa kana, tarapo buk solopauk ani kana mata na Volava? Au si kara dual kana kapo lakat ania?

Sa mipo abis ia, mi abis aongos ia ani kana minaungan a God

²³ “Keve bil aongos kapo ro si abis aniria.” Sikei parik ta ria aongos kipo pakangai anira. “Keve bil aongos kapo ro si abis aniria,” sikei

parik ta ria aongos kipo itoiton ira. ²⁴ Ka ago ta sikei ka lomlomoni ani bil asi vil aro papa pok ania, sikei ka kun lomon kapa ani mang vap ta roron ang. ²⁵ Saka keve pok an kipo atos tatana nei ring ipo asesel ta sin i vongo, mi angan iria. Susuai miang velai ani lomlomoni pulakai e nei vingami ka ago. ²⁶ Using **ke Volava ta kuli rina na keve bil aongos kipo duk singina.** ²⁷ Man ta mang igenen po tav lomlomon, ka songo imi asi an angan, na man mipo buk an angan, kapo ro. Saka keve pok an kita asinong ia e nomi, mi angan iria. Susuai miang velai ani lomlomoni pulakai e vingami ka ago. ²⁸ Sikei, man a mang igenen kala antok ua ta, "Iuang, matan pok ke, kitala alilis lenginang tatana serei si ri tangatangai," au, ago ta angan an ania, vei kula vil arikek a vopo atatai ang anim, na kala lomlomoni amiang pulakai e nei vingana. ²⁹ Io, napo mengen kana ta nei vingana i igenen ang, parik ta nei vingam. Io, using kag kalakala, mang anu kame saka saupai ania ta kakana ta kun saupai i nei vingana? ³⁰ Man nau napo angan si saka pok an velai ani posong ro singina, marai sa kipo mengen arikek anig si bil napo posong aro na God singina? ³¹ Asukang a angan, inum, na mang sa mipo abis ia, mi abis aongos ia ani kana minaungan a God. ³² Mi aiveven ta bil ke ka ago ta tukul asi savang an. Ri Iudaia ve ri Elas vo kana kuvkuvulan a God ki ago ta savang an singina. ³³ Asukang val nau kapa, natala kun atokngai si abis ani keve bil, asi kag auruk ani ri vap si keve laulauan i ago. Na parik natapa abis

ia using natapo buk vil aro pok anig, parik. Sikei, ani ri vap duk

11

ki roron na ki luk a to. ¹ Mi koikoi iau, asukang val nau natala kun uli koikoi using ani Karisto.

Pinipini i kuku bat ani vangang

² Napo posong aro imi si uli lomona i anig ta keve bil si kami teng akit aro ani keve akalkalit ang natala alis ia singimi. ³ Au na napo buk ta mi malangas ta Karisto kapo vangang i tauan, na tauan kapo vangang i aina, na God kapo vangang i Karisto. ⁴ Man a tauan kapo ago i sokotuk serei si God, vo kapo mengen val katakai i kus amalangas ta lomlomonai si God, na katakai kuku bat a vangang ina, kapo asukang ta kapo vil amese na vangang ina. ⁵ Sikei, ani aina man kapo sokotuk vo kapo mengen val katakai i akus amalangas, na parik katapa kuku bat a vangang ina, kapo asukang ta kapo vil amese na vangang ina, na mese ang kapo bil val kata dik akalui a vangang ina. ⁶ Using man a aina kapo tav kuku bat ani vangang ina, kapo ro ka tok akukung luai ania. Sikei using kapo bil i mese si tok akukung vo dik akalui ani vangang ina, kapo ro ka kuku bat a vangang ina. ⁷ Arai, tauan using kapo kankanuai i God na urmaus kapa ina, ka ago ta kuku bat an ani vangang ina. Au ani aina, nia kapo urmaus i tauan. ⁸ Using tauan parik katapa serei le si aina, parik. Aina kata serei le si tauan. ⁹ Au na kapa, God parik katapa asinong a tauan ani aina, parik. Kata asinong a aina ani tauan. ¹⁰ Nambang using

a aina kapo urmaus i tauan, na e iang kapo ro ta ka kuku bat a vangang ina, marai ri angelo. ¹¹ Sikei tutuman luai ina, aina akorong parik kapa tung papalik ani tauan. Asukang kapa, tauan parik kapa tung papalik ani aina, si kari angtongan ve Volava. ¹² Using aina kata serei le si tauan, au na aina ka apitus asereiai ani tauan. Keve bil aongos ke, God papa kapo tukulai ina. ¹³ Nami akorong, mi tikotikon pok ta kapo ararai aro ta aina ka sokotuk serei si God man parik kapa kuku bat a vangang ina. ¹⁴ Arai ani kara laulauan le si asisinong. Au si parik kapa atun kinle imi ta tauan kapo ung vunga kapo ararai amese ania? ¹⁵ Sikei aina, man ka ung vunga, kapo kana miminaungan nang, using God kata atolongon ia ta aina ka ung vunga, asi kuku bat ani vangang ina. ¹⁶ Man ta mang si e iang kapo buk anggegelai ve mengen ke, parik namempa atogon mang sa keve mengen vo akalkalit pulakai an, mamain ta kuvkuvulan si God kapa parik.

Tapagal nei liuan i matan angan si Volava

¹⁷ Sikei si oring ke, naka mengen imi tatana, napo tav posong aro animi singina. Using si kami keve serei kuvul, kami lau parik kapa pakangai, kapo rikek. ¹⁸ Using ainoai ina, nata longong ta taun mipo serei akuvul val kana kuvkuvulan a God, e iang kamepo atogon a tapagal nei liuan imi. Si mang keve vuk oring i mengen ke, napo lomlomon ta kapo asukang. ¹⁹ Using parik kapa bil si taping kami tapagal, asi sabonai ta ri si imi kipo tutuman. ²⁰ Si taun mipo serei akuvul, matan pok ang nang mianpo angan ia, using

kami lau, na kalapo serei asukang ta parik kalapa anguan matan angan an si Volava. ²¹ Using taun mi angan, siksikei a igenen kapo angan aino kana matan pok. Na mang tungana kame lapo mol, au mang anu ta kapo mata ulit ta inum soliu. ²² Sa kana asukang ke? Mipo kovek kana i lu ani mi angan na inum singina? Vei nganing, mipo arai alik ani kana kuvkuvulan a God, na mipo vil amamaila aniria kipo inongos? Ai, naka saka mengen an kana animi? Naka posong aro kana imi si oring ke? Tutuman luai parik.

*Malmalasupai i matan angan si Volava
(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)*

²³ Nau natala luk a mengen ke si Volava kana, na lenginang natala kun asel pok animi tatana, ta si tenei vong ang kita alis suai ani Volava Iesu singina, kata luk a men saui, ²⁴ na ka posong aro singina, ka tevek ia, na kala atai, “Kana na saui ke kapo pukun ig animi. Taun mi abis a bil ke, mi nanauai anig singina.” ²⁵ Asukang palau si taun kila angan asip, kala luk a kavi, na kala atai, “Kana na kavi ke, kapo palatung tanginang si rangai ig. Taun mi inum singina, mi nanauai anig singina.” ²⁶ Using si keve taun ang mipo angan a pok ke, na mipo inum kapa si kavi ke, e iang mila mengen amalangas ta kana mat a Volava, tung si kame serei pok.

Mi tikon aro luai tapai animi le ani mi angan

²⁷ Asukang a si kapo angan si saui ang, na kapo inum si kana kavi na Volava, si selen i tav mamaila ani Volava, e iang a saupai kalapo kalat ia using kapo tun apalau na pukun ina i

Volava ve rangai ina. ²⁸ Kapo ro ta igenen ke ka tikon aro luai tapai ania le ani ka angan si pok ke na ka inum si kavi ke. ²⁹ Using man a sikei kapo angan ve inum, na parik katapa lomom kinle aro na kuvkuvulan, kapo asukang ta kapo angan na kapo inum a saupai vome kalat ang ania. ³⁰ Nambang a tukulai ina, petau duk nei liuan imi kipo malum lik na kipo malepen, na mang matan kila mat. ³¹ Sikei man tara ararai tuk aro anira, saupai i ngenget suke parik taralapa duai ia. ³² Si taun a Volava kalapo saupai anira, kapo asukang ta kapo tatapokai anira, ani tara ago ta siang kuvul an ve kuli rina nei saupai asi mat. ³³ Asukang vang, keve tungag, taun mipo serei kuvul si angan, mian kokoai aro le ani mang matan vap. ³⁴ Na man ta sikei kapo buk angan, kapo mamaiten ta nia ka angan nei kana lu, vei kami serei kuvul ka tukulai i kami puka. Mang rukun bil ang, man name serei, nala atatai aro imi tatana.

12

Mamain ta alilis si Malanganto

¹ Au, ani mamain ta alilis si Malanganto, keve tungag, napo misag animi si tav malangas. ² Mipo nas ta, aino si taun mitapo ago val ri vap i ngising, mitala naung ani keve selen pulakai taun ri tangatangai tapo. ³ Asukang napo antok amalangas imi ta, parik kapa angkoai luai si igenen kapo mengen le si Malanganto i God, na kapo poso malgai ani Iesu. Na parik kapa angkoai luai kapa

si mengen amalangas ta Iesu nia palau a Volava, man parik kapa serei le si Malanganto Gogoai.

⁴ Au, kapo atogon a mamain ta alilis kipo angpetpetekai, sikei, kapo sikei palau a Malanganto. ⁵ Na kapo atogon a mamain ta kirim i papakangai angpetpetekai, sikei, kapo sikei palau a Volava. ⁶ Kapo atogon kapa na mamain ta kirim i abis angpetpetekai, sikei, nia palau a sikei a God ke, kapo ali dual ani ri vap aongos asi teng ani keve avibisan ang. ⁷ Ani siksikei a igenen, God kataa asereiai ani alilis i Malanganto singina si pakangai aro ani kuvkuvulan aongos. ⁸ Ani mang igenen, kala alis ia ta alilis i Malanganto ani ka mengen ta mengen i masam. Na ani mang anu, ani ka mengen ta mengen nas, le si sikei palau a Malanganto ang. ⁹ Ani mangsikei kata alis ia ta lomlomon, si sikei palau a Malanganto ang. Taun ani mang anu, keve alilis i vilvil ato, singina si sikei palau a Malanganto ang. ¹⁰ Na ani mang anu ka ali dual ania si abis ani keve avibisan i atataping, ani mang anu si kana luk dual si akus amalangas ta lomlomonai si God. Mang anu, si nas aro ani angpetpetekai i keve malanganto aongos. Ani mang anu, asi kana nas ani mengen ta keve mengen i rina angpetpetekai. Au na ani mang anu, ani ka atogon nas asi asaul pokai ani keve mengen i rina angpetpetekai aongos ke. ¹¹ Keve avibisan ke, sikei palau a Malanganto kapo ali dual asi abis aongos aniria. Na kataa alis angpotok ia si siksikei a igenen val kakana ta vubuk akorong.

Sikei palau a pukun na kapo duk ta palpal ina

¹² Arai, kapo asukang palau val pukun i igenen. Kapo sikei palau a pukun, na kapo duk ta keve palpal ina. Na keve palpal miang pulakai i pukun ke kapo sung atung a sikei a pukun palau. Si Karisto kapo kun asukang. ¹³ Using si sikei palau a Malanganto kita asing tauia ira aongos ani tara serei a sikei palau a pukun, man tarapo Iudaia, vo tarapo Elas. Man tarapo asosokai palau, vo tarapo kalakala. Io tara aongos, taratala inum si sikei palau a Malanganto. ¹⁴ Arai, pukun ke parik kapa tusikei akorong, parik. Kapo miang a keve palpal ina. ¹⁵ Na man a kak kala antok ta, “Au using nau parik ta kunga, parik napa palpal i pukun,” parik nang ta le si vuk oring suke, na kala akamusai ani kana tutungan si pukun ang. ¹⁶ Au na man a talinga ka kun antok ta, “Au using nau parik ta mata, parik napa palpal i pukun kapa,” parik nang ta le si oring suke, na kala akamusai ani kana kun tutungan si pukun ang. ¹⁷ Man a pukun kirol aongos ke ka katui i mata, nei a ring asi longong e voi? Na man a pukun kirol aongos ke kata talinga, nei a ring asi sain e voi? ¹⁸ Parik. God katala itoitonai ani keve palpal i pukun ke, val kana vubuk ta ria aongos siksikei ki asukang palau. ¹⁹ Man nganing a pukun kirol aongos ke kata sikei palau a palpal, pua, kala saka pukun an nang? ²⁰ Parik. Kapo duk ta palpal pulakai, na sikei palau akorong a pukun. ²¹ Kapo tav angkoai si katui i mata ka antok a kunga ta, “Parik napa inongos taun kam papakangai,” au na vangang, parik kapa kun angkoai si antok ani ngono kak ta, “Nau parik napa inongos using kamilong papakangai.”

²² Parik kapa asukang. Keve palpal i pukun ke voiang kipo ararai amalum, kapo lavlabat kari abis. ²³ Na mang keve palpal i pukun ke tarapo lomomoni alik iria, tarapo aunai mamaila apetekai aniria. Mang keve vuk i pukun ke, voiang tarapo amunai aniria, kapo kun petekai aro kapa na lau i aiveven aniria, ²⁴ ani mang keve palpal parik tarapa amunai aniria. Sikei, God kataala iton akuvul aro na keve palpal i pukun, na kala lis a asan lava taun a keve palpal ang kapo inongos, ²⁵ ani pukun ke ka ago ta tapagal an, sikei ani keve palpal i pukun ke ki angpaus kuvul ani lau i aiveven ani mang keve palpal. ²⁶ Na man a mang sikei a palpal i pukun ke ka kui, keve palpal aongos i pukun ang ki kun kui. Na man a sikei a palpal kipo ali asan lava ania, keve palpal aongos ki uruk kuvul ve nia.

²⁷ Asukang a nami, mipo pukun i Karisto, na siksikei imi kapo palpal i pukun ina. ²⁸ Au na keve palpal, God kataala soko atulisai aniria asi kari teng ani keve avibisan nei kuvkuvulan. Ainoai ina, ri aposel, apongua ri katakai kus amalangas ta lomlomoni si God, apotol ri katakai i pinipini. Au le na ri vap si abis ani avibisan i atataping, au ri vap asi abis ani vilvil ato, le na ri vap asi pakangai ani inongos i pukun, au na ri vap asi aiveven ani keve avibisan, au ria asi pege ta keve pege i rina petekai pulakai. ²⁹ Au sa, ria aongos sukana kipo aposel? Ria aongos kipo keve katakai i kus amalangas? Ria aongos kipo keve katakai i pinipini? Ria aongos sukana kipo abis a keve abis i atataping? ³⁰ Ria aongos sukana kita luk a alilis i vilvil ato? Ria aongos nang kipo mengen ta keve

mengen i rina petekai pulakai? Ria aongos nang kipo asaul pokai mengen korong nang? ³¹ Sikei mi vinga taun using a keve alilis lava.

Selen i vinga ro kapo selen roron luai

Au na kana vang naka atai imi ta mang selen lak, na kapo selen roron

13

luai. ¹ Man nala nas ani mengen ta keve mengen i rina si ri vap aongos pulakai, na mengen si ri angelo kapa, sikei man parik napa atogon a lau i vinga ro, pua, nala asukang luai val longolongo kete, vo rangamut kapo tangvaul palau. ² Na man kapa, napo teng a alilis i katakai i kus amalangas, na napo angkoai si posong ani kana keve lomlomonai mumun a God, na mamain ta nas aongos pulakai, na man kapa napo teng a lomlomon angkoai si asok ani ri mulang asi kari aingingik, au na man parik napa togon a lau i vinga ro, pua, nau a nem palau luai. ³ Na man nala lis aongos kag togtogon si ri vap logo, vo man naka atolongon a pukun ig ani ki ani ia, au na man parik napa togon a lau i vinga ro, napo sobusai palau luai.

⁴ Igenen vinga ro, kapo sinong ananap na kapo uli pakangai aro ani mang matan. Parik kapa mata, na parik kapa alalakas pok tatana. ⁵ Igenen vinga ro parik kapa nas ani nau varas ani mang anu, na parik kapa aunai i lomom alava pok ania. Parik kapa marmaralan sumasuma, na parik kapa lomom akit a keve rikek kitala abis ia ania. ⁶ Parik kapa uruk ani rikek, sikei, kapo uruk

ani tutuman. ⁷ Lau i vinga ro kapo uli sunguk ani keve mamaiten aongos, kapo uli lomlomon, na kapo uli atumata ane no kapa, na man a saka mamaiten an, kapo tung akit aro.

⁸ Lau i vinga ro parik kapa kamus. Keve mengen si ri katakai i kus amalangas ki kamus lak, keve nas i mengen i rina pulakai, ki kun bot palau, na sa nas si ri vap, ka kun kamus kapa. ⁹ Using kara nas kapo inongos palau, na kara lau i kus amalangas, kapo kun inongos palau kapa. ¹⁰ Sikei man a bil kirol talupus kala serei, inoinongos kala pasal suai. ¹¹ Taun natapo nat lik, kag lau i mengen katapo asukang val nat lik, kag selen i lomlomonai na kag ararai kapa, katapo asukang luai val nat lik. Sikei, taun ang nala igenen lava, nala atolongon suai ani lauluan i nat lik. ¹² Arai, si taun ke tarapo ararai val tarapo tikon a kankanuai i bil nei mira kapo mata vungas. Sikei ka serei lak a taun na tara arai ani nona atutuman. Kag nas kana kapo inongos, sikei naka nas aro luai, val nia kapo nas aro luai anig. ¹³ Au na kana, potol a bil ke kitol tung asikei. Lomlomon, atumata, na vinga ro. Au na vinga ro nia kapo tavirimok aniritol aongos.

14

Mengen ta mengen i rina petekai na akus amalangas ta lomlomonai si God

¹ Mi dual asi kami using ani selen i vinga ro, na mi vinga taun using a keve alilis i Malanganto, sikei mang alilis ang, akus amalangas ta lomlomonai si God, nia vanang mi uli buk ania.

² Using a iuang nang vopo mengen ta mengen i rina petekai ang, parik kapa mengen dong ri vap, sikei taun a God nang. Using parik kipa kinle kana keve mengen taun kapo asoung a keve mengen mumun si malanganto. ³ Sikei vopo akus amalangas ta lomlomoni si God kapo mengen taun a ri vap, asi itoiton, arudualan, na amarip aniria. ⁴ Vopo mengen ta mengen i rina petekai ang nang, kapo vil aro papa pok ia, sikei vopo akus amalangas ang, kapo vil aro a nei kuvkuvulan aongos. ⁵ Kag vubuk ta nami aongos mi mengen ta mengen i rina petekai, sikei alaba luai, napo buk ani mi akus amalangas ta lomlomoni si God. Io, vopo akus amalangas ang kapo aunai taviri ani vopo mengen i rina petekai ang, man parik kapa atogon igenen asi pokai ani mengen, asi vil aro ani kuvkuvulan.

⁶ Au keve tungag, man nanla serei singimi, na nakan mengen ta mengen i rina petekai, nala saka pakangai aro animi nang, man parik napa mengen imi ta mengen i asereiai ta Malanganto, mengen i nas, mengen si God, vo mengen i pinipini? ⁷ Man a bil mat palau val kuikui vo gita, na man parik kapa tangis aro lik, tara saka nas ani tangam ang kipo tangam ia? ⁸ Na man a taungai kala tangis, na kalingana parik kapa malangas aro, si nang nanging kala dal vut si visvis? ⁹ Kapo asukang luai singimi. Man mipo mengen ta mengen kapo tav tapalas, si nang nanging ka nas a saka nem an mipo mengen tatana? Kalapo bil val mipo mengen taun a malu vo pangau palau. ¹⁰ Tutuman ta kuli rina kapo duk ta mamain ta tangis i mengen angpetpetekai, na kapo kovek ta

sikei iria kapo kovek i supsupai ina. ¹¹ Asukang na man parik napa nas a saka nem an a mang igenen kapo mengen tatana, napo bil val sokoung singina, na ninia kapa kapo kun bil val sokoung singig. ¹² Kapo asukang palau singimi. Using mita uli buk luai ani mi atogon a keve alilis i Malanganto, kanat, mi dual ani mi duk luai ta ro i keve alilis ang ka vil aro na kuvkuvulan. ¹³ Si oring suke, igenen vopo mengen i rina petekai ang, kapo ro ka sokotuk ani ka luk papakangai asi pokai aro ani mengen ang kapo mengen tatana. ¹⁴ Using man napo sokotuk ta mengen i rina petekai, e iang malanganto ig kapo sokotuk, sikei lomlomon ig parik kapa asereiai ani uai. ¹⁵ Au, naka vil sa? Naka sokotuk si malanganto ig, sikei naka sokotuk aro si lomlomon ig aongos kapa. Naka tangam si malanganto ig, sikei naka tangam aro si lomlomon ig aongos kapa, ¹⁶ vei man kupo posong aro na God si malanganto im, igenen palau nei liuan imi parik kapa angkoai si kin ta tutuman si kam posong aro, using parik kapa nas a sa kupo mengen tatana. ¹⁷ Vei kam sokotuk nganing i posong aro ani God katapo roron, sikei si tungam katapo tav vil aro ani lomlomon ina. ¹⁸ Napo posong aro na God ta nau natala soliu imi aongos ta mengen i rina petekai. ¹⁹ Sikei ane mete kuvkuvulan, napo uli posong palau ani rukun vuk mengen i malangas, asi atatai aro ani mang matan vap, sikei ri mengen duk luai si mengen i rina petekai kapo tav pakangai.

²⁰ Keve tungag, kapo ro ta uli lomlomonai val ri nat lik ka kamus. Tutuman, si lau rikek, kapo

ro mi vongvong ina, sikei ani lomlomoni imi, mi igenen matukal. ²¹ Si buk i saupai nei salsalik kapo antok ta, **Naka mengen ri vap ta mengen i rina si mang vap petekai, vo si ngururia i vap sokoung, sikei man nala abis ia asukang, lak parik kilapa longong korong** iau. Nau a Volava napo antok. ²² Asukang palau val tarapo malangas ta laulauan i mengen ta mengen i rina petekai kapo akanangai ane singiria parik kipa lomlomon, na parik ta ane si vap ang kilapo teng a lomlomon lenginang. Au na laulauan i akus amalangas ta lomlomoni si God, ke ri vap lomlomon, na parik ta ke ri vap kipo tav lomlomon, parik. ²³ Asukang a man a kuvkuvulan aongos ki serei kuvul na nami aongos mi mengen ta mengen i rina petekai, au na mang matan kimela palak na parik kipa nas, na mang matan kipo tav lomlomon, sa nang, man ki longong imi si po mengen ang? Parik kilapa atai ta patumi kapo nio? ²⁴ Sikei, man nami aongos mi akus ta mengen si God, na man ta mang anu ka palak, kapo tav nas vo kapo tav lomlomon, kala longong aongos imi, na kala kinle korong ia ta ninia kapo igenen rikek, asukang ta nami aongos mi atun kinle ia asi kana mengen suai ani kana to, ²⁵ na keve lomlomoni aongos, vopo ago mumun ang nei vingana, kime arai aongos ania. Na igenen ke, ka soturungai e mete God, na ka ainak ta, io, kapo tutuman, God kapo auai ve nami.

God parik kapa god i sogumeng

²⁶ Au nei vanang, keve tungag? Taun mipo serei akuvul, sikei kapo tatangam, na mang anu kapo

mengen ta mengen i pinipini, ani mang sikei ta ka mengen ta keve bil God kata asangai ania singina, na mang anu ani ka mengen ta mengen i mang rina, au na ani mang anu asi kana asaul pokai ani keve mengen. Keve avibisan aongos ke, kapo ro si abis aniria, asi vil aro ani kuvkuvulan. ²⁷ Man a mang sikei kapo mengen i mang ring, kapo ro ta pongua vo potol palau akorong kitol pege, na kitol angsasakolai, na mang anu ka asaul pokai ani keve mengen ang. ²⁸ Na man kapo kovek i igenen asi asaul pokai ani mengen petekai ang, kitol sinong musik palau mete kuvkuvulan, na kitol mengen ve God papalik ta lomlomon. ²⁹ Ani katakai i kus amalangas, pongua vo potol palau a igenen kitol akus, mang vap kapo mamaiten ta ki kalakala aro na maiten i karitol mengen kitolpo posong ia. ³⁰ Man ta asangai kalapo serei si mang sikei iritol, igenen vopo mengen si vuk taun ang ka musik. ³¹ Si lau suke, kala ro aongos singimi si angaselai ta akuskus ta mengen si God, ani petau aongos ki luk akalkalit ve ngangaiga kapa. ³² Katakai i kus amalangas, kapo ro ka saupai ani kana alilis i Malanganto, na ka aiveven aro kana lau i abis tatana. ³³ Using God parik kapa god i sogumeng palau, parik. Kapo God i luai.

Asukang val si keve kuvkuvulan si mamain ta vap daus asip, ³⁴ ri aina, kapo mamaiten ta ki ago musik aro palau nei sa keve serei kuvul an. Parik kapa ararai aro ta ki mengen, sikei ki vil alik iria si lau i longong, asukang val mengen i sausaupai kapo antok. ³⁵ Man kapo atogon bil, na kipo buk asi kari nas ania, ki sui kari keve tauan akorong nei kari keve lu. Using aina, man ka pege mete

kuvkuvulan kapo bil i mese. ³⁶ Sa kana, matan vap ke vang kana nami, kana mengen a God kata kovol singimi? Au si mita luk aino papalik a mengen ke si God, na mang matan parik?

³⁷ Man a mang sikei kapo lomom ia ta, nia kapo katakai i akus, vo kapo atogon a alilis i Malanganto singina, kapo ro igenen ang ka nas ta keve bil napo salik dong imi tatana, ke Volava ta asok. ³⁸ Au na si e iang kapo tav kinle ani oring suke, God kapa, parik kapa kun kinle ani igenen ang. ³⁹ Asukang vang keve tungag, mi vinga taun a alilis i akus ta mengen si God, au na mi ago ta tubat an ani laulauan i mengen ta mengen i rina petekai kapa, ⁴⁰ sikei, keve abis aongos, mi abis apunuk ia si selen talupus na ka ago ta vil pisu añ.

15

Lomon akit a akus i tadut pok si Karisto

¹ Keve tungag, kana napo anguan buk kus palas an animi ta akus ro ke natala akus imi tatana, mitala luk ia, nia palau nang mipo tung akit singina, ² na le singina milapo to, man mi teng akitmat a mengen ang nata akus imi tatana, ani ka ago ta mitala lomlomom na kamela nem palau luai. ³ Longong aro. Bil ang natala luk ia, kapo lavlabat luai, natala lis imi tatana asukang ke. Karisto katale mat ani kara keve rikek aongos val mengen i nei salsalik kapo antok. ⁴ Kitala amunai ani matmat ina, na God kala tak atadut pok ia, si lapotol i taun, asukang val mengen i nei salsalik kapo antok. ⁵ Na katale tu aserei si Kepas, na using ina si 12 na nat ang. ⁶ Using ina ka tu aserei

si petau lava, soliu a 500 i keve tasira si sikei a ago kuvul, na aduk iria kipo to lak kana, kantanem mang matan iria kita lapo mat. ⁷ Na using ina pok, kamela tu aserei si Iakovo, na e mung pok ina si keve aposel aongos. ⁸ Na akamusai luai kata kun tu aserei singig, asukang val sikei kita ingus putuk ia. ⁹ Using nau napo liklik luai aniria keve aposel aongos, na parik kapa ro si posong anig ta aposel, using nata vil akui alava kana kuvkuvulan a God. ¹⁰ Sikei, si kana roron a God, katale iton iau asi kag serei igenen val kana napo ago. Na kana roron parik katapa amun palau ia singig, parik. Nau nata aunai luai abis aniria aongos, lak parik ta nau nang akorong, sikei roron ang si God, nia kata auai ve nau. ¹¹ Au na man nau vo riria, sikei nang palau nia na akus ro ke, namemtala akus kus tatana, na nang palau mita lapo lomlomon tatana.

Tadut pok si ri vap mat

¹² Au io, man a akus ro kapo atai ta Karisto katale tadut pok pelek a mat, kapo saka bil an a mang matan imi kipo kun antok ta ria kitale mat parik kipa angkoai si anguan to pok an? ¹³ Au man nganing a God parik kapa tak atadut a vap mat, kalapo asukang ta Karisto parik kata lapa tadut pok. ¹⁴ Na man a Karisto parik kata lapa tadut pok, kamem akus kus kala bil palau luai, na kami lomlomon kapa kala kun bil palau. ¹⁵ Na lakat kuluna, namemlapo serei amalangas luai ta namempo keve katakai i akus kus kapau ta God, using namemtala akus atutuman ta katale tak atadut pok a Karisto pelek a mat, sikei man a God

parik kapa angkoai si tak atadut aniria kitala mat, e iang kapo ararai ta parik kapa kun angkoai si tak atadut ani Karisto. ¹⁶ Using man a God parik kapa angkoai si tak atadut pok aniria kitala mat, kapo asukang ta parik kata lapa kun tak atadut pok ani Karisto. ¹⁷ Na man a God parik katapa tak atadut pok a Karisto, kami lomlomom parik kapa angkoai si pakangai animi, na mipo ago lak asukang nei kami keve rikek aongos. ¹⁸ Na ria kapa, vap ang kita mat si lomlomom ta Karisto, kila mun luai. ¹⁹ Man ani to ke kuli rina papalik tarata atumata si Karisto, pua e iang ki ngorem alava ira ani mamain ta vap mailik asip.

²⁰ Sikei, tutuman luai Karisto katala tadut pok pelek a mat. Nia kapo ainoai luai i uai i kov alak singiria kita lapa mat. ²¹ Arai ania, le kabang mat kata serei tukulai ina si mang igenen, na asukang kapa ta tadut pok kata kun serei kapa si mang igenen. ²² Using tukulai ina si Adam, na ri vap aongos kipo nas ani mat, au na le si Karisto, na ri vap aongos kila to pok. ²³ Sikei si tatadut ke, Karisto nia na ainoai luai i uai i kov alak, na e mung ina, si kana serei pok, kana vap ki tadut. ²⁴ Au na e mung si akamusai luai ina, Karisto ka alis pok a vainagoan ang ane si kungana i God tamana, man katala goeng suai ani keve saupai kuvul ve keve sinsinongan i saupai, ve mamain ta kitmat asip. ²⁵ Using kapo mamaiten ta ka aiveven a vainagoan ang tung si ka akamusai suai aongos luai aniria kipo paspetau ania. ²⁶ Na akamusai luai si me roeng, mat. ²⁷ Using **katala aoro ngim a keve bil**

aongos neite ngono kakina. Sikei taun kapo posong ia ta keve bil aongos kata aoro ngim ia, kapo malangas ta nang parik kipa taot alakai ani God singina, voiang nia katala aoro ngim a keve bil aongos singina. ²⁸ Au na taun ang man a God kala aoro ngim a keve bil aongos singina, e iang kapa kana nat akorong, nia kala kun aoro ngim pok ania, ani God papalik nia ka tavirimok ani keve bil aongos luai.

²⁹ Au na vap ke kipo luk a asing tauia ke kana asi pakangai aniria kitala mat, ki sa? Using man kapo kovek i taktak atadut, marai sa kipo luk a asing tauia aniria? ³⁰ Au anig, sa tukulai ina napo uli patai anig nei liuan i kui si keve taun aongos, man kapo kovek i tadut pok? ³¹ Keve tungag, napo mengen atutuman lakat kuli kag aminaung tatami si kara angtogon ve Karisto Iesu kara Volava, ta nau natala uli duai ani kui voiang kapo angasungai ani mat. ³² Na man natala angvis kuvul ve ri kei i Epeso asukang val igenen tav angkoai si tapasuk pok, nei kag seupok asikei e voi? Man ria kitala mat parik kipa angkoai si tadut pok, **kapo ro tara angan na inum kapa using ilesvauk tarala kun mat.** ³³ Ago ta kapau pok an animi. Sinsinong i angtunganan kuvul ve vap rikek nang kapo vil agalitan a laulauan ro. ³⁴ Mi pangun pok kami keve nas ro, na bil arikek ka kamus. Using mang matan nang kipo kovek i nas ro ani God. Napo posong asukang ke animi asi kami mese singina.

Ri vap mat ki saka tadut pok an?

³⁵ Sikei, vei mang anu nganing imi kala sui ta, au na ri vap mat ki saka tadut pok an? Kila atung a saka pukun an? ³⁶ Numai a igenen vongvong! Saka katui an kupo sukal ia, parik luai kapa angkoai si suk polok, man a katui ang parik katapa mat. ³⁷ Na katui ang kupo sukal ia, parik nang kapa pukun i iei ang ka serei lak, parik. Kupo sukal nang a katui, vei nganing a katui i kon vo mang iei. ³⁸ Sikei God akorong ninia ka atu pukun ania asukang val kana vubuk. Na si saka matan katui an, siksikei God kapo atu pukun ania. ³⁹ Using a keve matan pukun aongos parik kipa angkokoai, parik. Kapo atogon a pukun i ri vap, pukun i ri vongo kipo kun petekai, ri mani na ri ien, kakaria ta kun matan pukun kapo petekai. ⁴⁰ Na kapo atogon a matan pukun i pangkul, na matan pukun kapa i kuli vunep ke. Sikei, minaungan ro i matan pukun i pangkul kapo kun petekai ani minaungan i matan pukun i kuli vunep ke. ⁴¹ Mete makarap, kakana ta kun minaungan, na ulen kapa asukang, ria ve ri kalto. Using a mang kalto kapo mang apetekai ani mang anu.

⁴² Na ka asukang palau si tadut pok ang singiria kitala mat. Pukun ang kita sukal ia katala rikek, au na pukun ang ka tadut pok kapo tav angkoai luai si rikek. ⁴³ Na taun kita sukal ia, parik kapa atogon asan, sikei ka tadut velai ani asan lava. Kita sukal ia na kapo ngau lik, sikei ka tadut ta kitmat. ⁴⁴ Kita sukal ia na kapo bil si laulauan i pukun ke palau, sikei ka tadut pok na kalapo pukun i malanganto. Man kapo atogon pukun i laulauan ke, e iang kapa kapo atogon a pukun i

malanganto. ⁴⁵ Asukang val mengen i nei salsalik kapo antok, Ainoai i **igenen** Adam, **nia katame to**. Na akamusai Adam nia na Malanganto i alilis ta to. ⁴⁶ Sikei, pukun i malanganto parik katapa aino, sikei pukun palau ke, na e mung malanganto vanang. ⁴⁷ Ainoai i igenen katapo igenen i vunep na pukun ina kapo roe palau. Apongua katapo igenen le metekuku. ⁴⁸ Vap ang i kuli rina ke, kipo pok val igenen ke le kuli rina. Vap ang i metekuku kipo pok val igenen ang le metekuku. ⁴⁹ Au na kapo asukang ta taratala luk a kankanuai i igenen ang i kuli rina, na tarala kun luk kapa ani kankanuai i igenen ang metekuku.

⁵⁰ Napo antok imi keve tungag ta, sin na rangai i pukun palau ke, kapo tav angkoai si an atogon sinsinongan si kana vainagoan a God. Io, nem ang kapo tatameng palau, parik kapa angkoai si atogon ani sinsinongan si ring ang kapo tokos. ⁵¹ Longong! Naka antok imi ta mengen lulungai ke. Tara aongos, parik tarapa mat, sikei tara aongos, ka sakolai apetekai luai anira. ⁵² Ka abis ia na ka takrimit palau, val sikei palau a takpilum i mata, si taun ang man a akamusai i taungai ka tangis. Using taun man ka tangis, ri vap mat ki tatadut, tav anguan tameng an, na tara, ka sakolai apetekai anira. ⁵³ Using a pukun vopo uli tameng palau ke, tutuman luai ka amaus ia ta pukun vopo tav tameng palau ang. Pukun vopo mat palau ang, tutuman luai ka amaus ia ta pukun vopo tav angkoai si mat ang. ⁵⁴ Io, man a pukun vopo tameng palau ke, kalapo sakol ane si pukun vopo tav tameng palau ang, na pukun vopo mat

ke kalapo sakol ane si anu vopo tav angkoai si mat ang, e iang vanang kala serei atapunuk a posposong ang nei salsalik ta, **Mat kalapo ngau luai aongos, using a tatadut pok kala dual suai ania.** ⁵⁵ Numai mat, nei vang kana na dual im e voi? Nei kana na sekeng im e voi? ⁵⁶ Lau rikek nia na sekeng i mat, au na saupai kapo alis kitmat ani lau rikek. ⁵⁷ Sikei, alatun ane si God, using kata li dual anira si kara Volava Iesu Karisto. ⁵⁸ Asukang vang keve tungag ro, mi tung akitmat. Bil palau ka ago ta tak suai an animi. Mi uli alis aro tatami pok akorong si abis si Volava, using mipo nas ta kami avibisan parik kapa abis palau, using mipo angtogon ve Volava.

16

Alilis asi luk akuvul

¹ Au na ani alilis ang asi luk akuvul ania taun kara vap daus, kapo ro mi abis ia val kag atatai ani keve kuvkuvulan ang e Galatia si kari using ania. ² Si saka keve kapkap an mita asereiai ania si kami keve avibisan, kapo ro ta si ainoai i taun i vik, siksikei imi ka potok akipai ani poisan a kapkap, na ka aiveven ia nei lu, ani man namela serei, parik mipa anguan maiten an si lukluk akuvul. ³ Au na man nakan serei, nala alis a keve panbuk si petau ang mitala ainak ta ria ki teng kami alilis ane Ierusalem. ⁴ Au na man kala ararai ta kapo ro palau anig si pasal, kila auai ve nau si pasal ang.

Amalmalangasai i kana paspasal

⁵ Man nanla ane Makedonia tul le, namela serei lak vang singimi. Using napo buk aino tapai ane iang. ⁶ Vei nganing nala ago avunga lik ve nami, io vei nala ago suai tapai ani taun i livus ke, ani kag paspasal e mung lak, mila pakangai aro anig singina taun a keve rina ang naka ane singina. ⁷ Using napo tav ainak ani name tun tul palau singimi. Napo atumata ta name ago na mang keve taun kuvul ve nami, man a Volava kapo naung anig. ⁸ Sikei name ago tapai e ke Epeso tung si taun i Pentekoste, ⁹ using mete takaman lava kalapo tu tavas anig ani abis ke ka pasal, na vap miang kipo vilvil bat.

¹⁰ Man a Timoteo kamela serei singimi, mi aiveven ia ani ka ago aro ve nami, using kapo kun teng pakangai kapa nang si abis ke si Volava, asukang palau val nau. ¹¹ Ka ago luai ta sikei imi ka tun alik ia. Mi atatung suai aro ania si kana paspasal ta marip, ani kame serei pok singig, using napo kokoai aniria nang e ke ve keve tungana.

¹² Ani tungara ta Apolo, natala uli sunggil adual ania taun imi, ani ka auai ve keve tungara, na parik katapa ainak si pasal kana, sikei kala pasal lak man kala taun ro ania.

Akamusai i sokotuk ve posong ro

¹³ Aiveven akit aro, na mi tung akitmat si kami lomlomon, na vingami ka makos, na mi dual aro. ¹⁴ Keve bil aongos mi abis ia, mi abis apunuk aro ia ta vinga ro.

¹⁵ Napo sokotuk imi, keve tungag, using mipo nas a Sitepanas, ve kana matan vap, riria kita

ainoai luai i vap kita sakol nei palpal Akaia, na kita alis kari to si pakangai ani mamain ta vap daus, ¹⁶ na nami kapa, mi kun vil alik animi singiria kipo asukang suke, na ane singiria kapa kipo teng kuvul si avibisan, na kipo dual aro singina. ¹⁷ Io, nata mela uruk si karitol serei ri Sitepanas na Portunato na Akaiko, using kitoltame apunuk iau si inongos i kami tav ago. ¹⁸ Using kitolta mela aus a malanganto ig, val malanganto imi kapa. Matan vap asukang ke nang kapo ro mi tun kinle iria.

¹⁹ Keve kuvkuvulan e ke palpal Asia, kipo alis kari posong aro ane singimi. Ri Akulas ve Piriska kilongpo kun alis ani mang posong manas ro, kuvul ve kuvkuvulan e nei karilong lu. ²⁰ Keve tungara aongos kipo alis imi ta kari keve posong aro. Mi kun posong aro angpokpokai animi velai ani lulus daus.

²¹ Vuk salik lik ke kana kapo akanangai i posong ro le singig akorong, nau palau Paulo.

²² Man a si kapo tav buk ani Volava, rikek magilan ka ane singina. Marana ta. ²³ Kana roron a Volava Iesu ka auai ve nami. ²⁴ Kag vinga vubuk animi aongos si kara angtogon ve Karisto Iesu. Tutuman.

**AKUS RO NA PALATUNG TANGINANG ANI
IESU KARISTO**
**Genesis, Ruth, Jonah, and The New Testament in the
Tungag Language of Papua New Guinea**
**Sampela hap Buk Baibel long tokples Tungag long
Niugini**

Copyright © 1998, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tungag

Dialect: Tungag

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

5b87685b-ebca-5005-ae7-e66d05146339